

Sadłowski, Marian

Zabytkowa walcownia blach cynkowych w Lipinach

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 31/2, 626-627

1986

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



chowskiego oraz H. Ellerta, a bezpośrednio przed sesją delegacja Zarządu Oddziału Gdańskiego PTFarm. złożyła kwiaty na ich grobach.

Sesji przewodniczył prof. dr S. Gill, a zagaił ją w imieniu organizatorów mgr Ryszard Jarocki. Przemówienia okolicznościowe wygłosili: mgr Zbigniew Błaszczuk — dyrektor PZF Cefarm Gdańsk, mgr Jerzy Iwanowski — sekretarz Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Laboratoryjnej, członek Zarządu Koła PTFarm. w Słupsku i członek Wojewódzkiej Rady Narodowej w Słupsku oraz mgr Jadwiga Brzezińska — przewodnicząca Oddziału Koszalińskiego Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego.

W swej wypowiedzi mgr J. Brzezińska podkreśliła serdeczne więzi łączące ze sobą Oddziały: Koszaliński i Gdański. Przypomniała rolę, jaką odegrał Oddział Gdański przed 30 laty przy powstawaniu Oddziału Koszalińskiego, służąc radą i pomocą w przezwyciężaniu różnych problemów organizacyjnych. Także w dalszej swej działalności Oddział Koszaliński mógł zawsze liczyć na pomoc i uczynność Oddziału Gdańskiego.

Pomorze Środkowe, którego zasięg obejmuje Oddział Koszaliński, pozbawione akademickiego ośrodka medycznego, pozostawało przez te wszystkie lata pod opieką AM w Gdańsku. To w jej murach kształciła się większość farmaceutów, zatrudnionych w aptekach województwa koszalińskiego i słupskiego. Pracownicy naukowcy AM w Gdańsku, nie zważając na trudy i niewygody, przyjeżdżali z wykładami na zebrania naukowe Oddziału Koszalińskiego, prowadzili szkolenia i kursy nieciężkie, przygotowywali do specjalizacji, byli konsultantami wojewódzkimi. W dziejach Oddziału Koszalińskiego PTFarm. zapisali się szczególnie tacy wykładowcy, jak: prof. prof. S. Byczkowski, H. Ellert, A. Fabig, I. Grabowska, M. Nabrzyski; doc. doc. Z. Ganowiak, R. Kalisz, S. Janicki, A. Regosz; dr dr Kozłowska, E. Wawrzyniak, M. Sell, J. Stechnij. Im wszystkim przekazane zostały serdeczne wyrazy wdzięczności, od farmaceutów koszalińskich i słupskich.

Jadwiga Brzezińska
(Kołobrzeg)

ZABYTKOWA WALCOWNIA BLACH CYNKOWYCH W LIPINACH

Kolejne sympozjum popularnonaukowe Komisji Historii i Ochrony Zabytków Hutniczych Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Hutniczego odbyło się w dniu 14 marca 1985 r. Głównym celem sympozjum było zwiedzenie zabytkowej walcowni blach cynkowych Zakładów Metalurgicznych „Silesja” w Lipinach oraz wysłuchanie referatu prezesa Koła Stowarzyszenia przy Zakładach Cynkowych mgra inż. Adama Orłowskiego pt. *Zarys Rozwoju Zakładów Metalurgicznych „Silesja”. Zakład w Lipinach w latach 1847—1985.*

Powstanie Zakładów Cynkowych w Lipinach związane było z istniejącymi tu kopalniami węgla oraz odkryciem w tym czasie bogatych złóż galmanu w Szarleju koło Bytomia. Pierwsze uruchomienie huty cynku w Lipinach nastąpiło w roku 1825 (Huta Dawida). Rozwój kopalń węgla stwarzał korzystne warunki dla produkcji cynku i dlatego w roku 1847 powstała druga huta cynku w Lipinach (Huta Konstancja), która jest początkiem dzisiejszych Zakładów Cynkowych w Lipinach. Obejmowała ona wówczas 20 pieców piętrowych, każdy o 20 muflach do destylacji cynku. Zwiększając produkcję cynku wybudowano w roku 1852 obok nową hutę (Huta Gabor). Obie Huty w roku 1857 przeszły na własność Śląskiej Spółki Akcyjnej dla Górnictwa i Hutnictwa we Wrocławiu. W latach sześćdziesiątych nastąpiła dalsza rozbudowa hut (Konstancji i Gabor) i wówczas nazwano je Za-

kładami Cynkowymi „Silesia”. Wzrost produkcji cynku obrazuje produkcja następujących lat: 1855 — 2000 t; 1866 — 17 000 t; 1903 — 26 000 t; i 1930 — 29 000 t.

Interesująca jest pracująca do dziś walcownia blachy cynkowej, która była wybudowana w latach 1885—1895. Do dziś pracują 4 walcarki uruchomione w roku 1898; napęd indywidualny maszynami parowymi (zaworowymi). Przed I wojną światową walcownia w Lipinach była największą walcownią blach cynkowych na kontynencie europejskim. 11 maszyn parowych o mocy od 150 do 300 KM napędzało 18 walcarek blach cynkowych różnych gatunków, a nawet blach falistych. Produkcja w roku 1902 wynosiła 19 000 t blachy cynkowej.

W latach 1955—1959 wprowadzono częściową modernizację, aby zwiększyć produkcję blach dla poligrafii, a zmniejszać stopniowo produkcję blach handlowych, której zaprzestano w roku 1964. Uruchomiono w 1959 wykańczalnię blach dla poligrafii wprowadzając ziarnowanie blach i obróbkę skrawaniem powierzchni przez frezowanie blach offsetowych i cyklinowanie blach chemigraficznych. W ostatnich latach wprowadzono produkcję blach offsetowych aluminiowych (wsad z Konina) — elektrochemicznie ziarnowanych i anodowanych w nowym oddziale.

W latach siedemdziesiątych w jednej walcarce zmieniono napęd z parowego na elektryczny, przy czym zainstalowano silnik elektryczny z przekładnią zębatą wykonaną w Zakładach Mechanicznych w Elblągu. Obecnie pracują 2 walcarki wstępne (jedna z roku 1898), 4 walcarki wykańczające (z 1901 r. napędzane maszynami parowymi), 1 walcarka dwukłatkowa (napędzana elektrycznie), piec płomienny do roztopienia i rafinacji cynku z 1901 r.

Ten zabytek techniki walcowniczej zachował się tylko dlatego, że stale pracuje dostosowując produkcję blach do nowych wymogów odbiorców.

Marian Sadłowski
(Katowice)

WIZYTA SEKRETARZA GENERALNEGO MIĘDZYNARODOWEJ KOMISJI HISTORII NAUK GEOLOGICZNYCH (INHIGEO) DRA ENDRE DUDICHA (WĘGRY) W POLSCE (11—14 XI 1985 R.).

Celem wizyty gościa węgierskiego było przedyskutowanie z polskim środowiskiem historyków geologii problemów i kierunków rozwoju badań nad dziejami myśli geologicznej oraz omówienie aktywniejszego udziału Polaków w dalszych zamierzeniach Komisji.

Na spotkaniach w Warszawie (Muzeum Ziemi PAN) i Krakowie (Akademia Górniczo-Hutnicza) dr E. Dudich poinformował o dotychczasowej, ponad 20-letniej, działalności Komisji, której efekty zawarte są w publikacjach posympozjalnych (12 sympozjów) oraz że planach pracy INHIGEO na najbliższe lata.

Następnie przedyskutowane zostały możliwości szerszego włączenia się polskich członków INHIGEO i całego środowiska polskich historyków nauk geologicznych w realizację zamierzeń Komisji. Ustalono, że zostaną podjęte prace związane z następującymi imprezami międzynarodowymi:

1) 13. Sympozjum Międzynarodowe w Pizie we wrześniu 1987 r. poświęcone tematyce historii paleontologii i stratygrafii.

2) 14. Sympozjum w ramach 28 Międzynarodowego Kongresu Geologicznego w Waszyngtonie w 1989 r. poświęcone dziejom poszukiwań i eksploatacji surowców mineralnych.

Prace przygotowawcze do 14 Sympozjum koncentrować się będą w Akademii Górniczo-Hutniczej pod kierunkiem prof. dra A. Kleczkowskiego, członka rzeczy-